

מסורת הש"ס

א) וְלַעֲלֹל ט. יבמות יט. מה. שמועות לגל. ב) וְכִי־יָקוּ: א) ב"מ י"ב: גיטין ג, ד) ו' י"ח: ד"ה אפשר ללמס ולמדרג, ה) ז"ל שהיית, ו) שלל לא חליפיו ליד ז"ק, ז) מכלן שיך לנ"ב, ח) לבעלים הס"ד ואח"כ מה"ד ספק מעשר אין כהן ז"ק, ט) ז"ל דלל קריאת השם ידיה ס' ללמס ממה נפק כו', י) דאי אפשר ללמס איט קדוש ז"ק, יא) ז"ל שהיית, יב) ונבערין עיך כפנת פירש פירי של תמר שאינו משבטל לעולם,

הגהות הב"ח

א) ב"ב הכא נמי ליפלגו: ב) רש"י ד"ה והא משמנין וכו' שיהא השומן מחבירו ואותו: ג) ד"ה וחיט וכו' לזכי ואל בפירקין דף טו הס"ד: ד) ד"ה שחיב וכו' דהא לא בבין חליפיו: ה) תוס' (נדק הקדוש) ד"ה אפשר וכו' הוא קדוש כיון דאי אפשר לצמצם אינו קדוש כ"י:

מוסף רש"י

עד דאכלת כפנייתא. תמרים צבכל שהיית מעדן עממן ולא היית עוסק תמורה ומקנתו היה (תשבי"ט ע"ג יקו). עשר שאינו זוכה כדוכה. במקומות הכרה מפני תקנה עשו כן, לר' יוסי ובמגלה דשנים אוחזין (ב"מ יב.) שזכור לא הפועל ילקט כזא אחיו, ולש"ס שאין זכה לקטן עשאוהו כוכה, ובכזין יט לומר מפני תקנה עשו (גיטין ז, ב.).

שיטה מקובצת

א) אלא דרבי"ע להני תנאי אפשר: ב) אומר הכהן בכור: ג) כחוש אות ה' נחמק: ד) א"ל אדאכלת כפנייתא בבבלי תרגימנא אגן הכא מסיפא: ה) לידיה רבזן שניהו רבנן כמאן כר' חבניה ניהליה לישאל: ו) חליפיו ביד וכו"ל לקמן בסמ"ק: ז) כהן נמי: ח) הכי והא תני: ט) השור האחד מחבירו: י) ומעדן את עממן: יא) ומהדרנא ליה ניהלך: יב) ידיה הוא שרייה חיבת ניהור נחמק: יג) שאין חליפיו ביד כהן שלא נטל כהן כלום תחתיו כגון מחני דקתני זכר: יד) בחליפיו ליד: טו) אין ס"א האחד עשר קדוש: טז) זה דרל קריאת: יז) קאי אר' יוסי דבפ': יח) אחרינא הוא משום: יט) למאי דפרשיה: כ) דהתם כחידאיה כר' יוסי אמר"י לוקמינן:

סבר לה כר' יוסי הגלילי. וקא מיבעיא לן לרבנן: **אי אפשר ללמס**. הילכך לא היו עורפין דכל אחת אומרת אני איני קרובה: **אפשר ללמס**. וקרובה אפילו קרובות: **ויטנו**. כדפרשינן לעיל^א: **דכויל עינמא אפשר ללמס**. דכרבי יוסי הגלילי סבירא להו: **מאי הוי עלה**. אליבא דרבנן: **שמי עגלות**. דאפשר ללמס וקרובה אפי' קרובות: **ליוסי תרפי**. דהא לא מני לאתנויי דהא שמיין שוות: **א"א ללמס**. הילכך מנא לאתנויי: **הוא דכריא נפק ברישא**. דמרוז בריאותו קדם את אחיו: **הכהן נוטל כחוש**. לרבי עקיבא: **והא משמנים סנן**. דמשמע מה שיפה^ב ו^ג ה^ד השור מחבירו ואותן דמים יחלוקו: **אדאכלת כפנייתא צבכל**. בעוד שהייתה^ה אוכל תמרים צבכל ומעדן^ו עממן: **עלמך תרגימנא**. להאי מילתא דר' עקיבא ודייקנא לה מסיפא: **דכי הדדי פליגי**. דלתרוייהו יהא חלק בשניהם ה"ג יחלוקו את החי: **שומן יהא צניינא**. מה שאחד שמן יפה מחבירו יהא נוטל בשניהם ועליו יבאו לדין ויטעון ישראל לכהן אייתי ראיה כו' כי היכי דסבר ר' עקיבא צסיפא המוציא מחבירו עליו הראיה: **מאי טעמא דר"מ**. דקמני סתמא דמתני' חייב במתנות: **אי צבור הוא כוילה דיד**. והאי דשקיל אנא הוי חולין ומהדרנא יא^ז לך ניהלך ושקילנא מתנות מיניה: **עשו שאינו זוכה כדוכה**. אש"פ שלא זכה כהן דהאך דהא לא מטא לידיה מעולם עשאוהו כאליו זכה צו הואיל ומעיקרא הוה שייכא ציה יד כהן דשמת ידיה יא^ח וניהו שויה רבנן כמאן דמטא לידיה לשום כדוכה: **ווצין ליה לישראל צמומיה**. והדר שקליה לאידך חילופיה וזכור שמכרו כהן לישראל פטור מן הממתות דאיתקש ללכי ואיל^א צפרקא קמא^ב (לעיל דף יב): **בספק צבור^ב שאין^ג חליפין ציד כהן**. שלא נטל כלום תחתיו כגון דקמני מתני'^ד [יז:] וזכר ונקבה אין כאן לכהן כלום והאי זכר ספק צבור הוא שמא יאהא נקבה תחלה וירעה ויאכל צמומו לבעלים: **שחיצי צממנות**. דהכא ליכא למימר עשאוהו כמי שמכרו כהן לישראל דהא לא^ה זכא יח בחליפין ליד כהן כלום: **אי מחייצט ליה**. לספק צבור צממנות אחי למימר חולין גמור הוא ואחי למישרי בגיזה ועבודה: **ומי מליט אמרס**. דטעמא דרבי יוסי משום גיזה ועבודה הוא: **ז' בספק מעשר**. כגון שקפץ אחד מן המעושרין לתוכס דלמרינן צפ"ב (לקמן דף נח): כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו צמומן לבעלים^ה. ספק מעשר אין כהן צא עליו משני דלדין דאס מעשר הוא אין לכהן חלק צו דמעשר קרב שלמים ואכלל לבעלים: **ומי מליט אמרס הכי**. דטעמא דרבי מאיר משום שלא תשתכח תורת מתנות: כל

י קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי י

הלוקח עובר פרתו

ללמס אותו שקדם הוי עשירי אפי' ישחוק צו והוה ליה כאליו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי דאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן דהאיא דסוף פ"צ דחולין (דף נא:) דתחת אמו פרט ליחוס דלוקימנא צוה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן צפרק

סבר לה כרבי יוסי הגלילי^א דאמר אפשר לצמצם בידי שמים וכל שכן בידי אדם נימא כתנאי נמצא מכון בין שתי עיירות לא היו עורפין ר' אליעזר אומר שתיהן מביאות שתי עגלות מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אי אפשר לצמצם ורבי אליעזר סבר אפשר לצמצם ותיסברא אי קסבר תנא קמא אי אפשר לצמצם אמאי לא היו עורפים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו אלא לו להני תנאי דכולי עלמא אפשר לצמצם והכא בקרובה ולא קרובות קמיפלגי דתנא קמא סבר קרובה ולא קרובות ורבי אליעזר סבר קרובה ואפי' קרובות מאי הוי עלה אמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא נמצא מכון בין שתי עיירות ר' אליעזר אומר שתיהן מביאות שתי עגלות וחכמים אומרים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו מאי קסברי רבנן אי קסברי רבנן דאפשר לצמצם וקרובה ואפי' קרובות לייתי תרתי ואי קרובה ולא קרובות אפי' חדא לא לייתי אלא לאו שמע מינה קסברי רבנן אי אפשר לצמצם ואפילו בידי אדם שמע מינה: ר' טרפון אומר^ב [הכהן]

בורר לו את היפה: מאי טעמא דרבי טרפון קא סבר ההוא דבריא נפק ברישא: ר' עקיבא אומר משמנין כו': אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הכהן גנוטל^ג בחושה אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן והא אגן משמנין ביניהן תגן אמר ליה^ד ע^העד דאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא דקתני סיפא מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה ואי סלקא דעתך משמנין ביניהן דכי הדדי פליגי^ו הכי נמי ליפלגי גבי הדדי אלא מאי משמנין שומן יהא ביניהן דאמר ליה לכהן אייתי ראיה דבכור הוא ושקיל: והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פומר: מאי טעמא דרבי מאיר אמר ר' יוחנן הואיל וכהן בא עליו משני צדדין דאמר ליה אי בכור הוא כוליה ידיה הוא אי לא בכור הוא הב לי מתנות מיניה ור' יוסי מאי טעמא אמר רבא^ז עשו שאינו זוכה כדוכה ואע"ג דלא מטא לידיה יא^ח כמאן דמטא לידיה וחבניה לישראל במומיה א"ר אליעזר הכל מודים בספק בכור שאין חליפין ביד כהן שחייב במתנות הכל מודים מאן ר' יוסי פשיטא עד כאן לא קא פטר ר' יוסי התם אלא דחליפין ביד כהן דעשו שאינו זוכה כדוכה אבל אין חליפין ביד כהן לא מהו דתימא טעמא דרבי יוסי דקסבר דאי מחייבת ליה במתנות אחי ליה ליד גיזה ועבודה אע"ג דאין חליפין ביד כהן כל

פרק שני בכורות

יה.

ללמס אותו שקדם הוי עשירי אפי' ישחוק צו והוה ליה כאליו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי דאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן דהאיא דסוף פ"צ דחולין (דף נא:) דתחת אמו פרט ליחוס דלוקימנא צוה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן צפרק צהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דצעי רצא הלכו צאצרים אחר הרוב ויש לדחות ההיא דלקמן צפרק צמרא (דף ס:) דאפילו סבר אי אפשר ללמס כיון דאין יכול להכיר אי זה קדם משהו לחבירו ומכיון לקרות שניהם עשירי וצבת אחת קראס לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואח"כ לאחד עשר עשירי ובסמוך דקאמר התם דכל צבת אחת תרוייהו קדשי לאו ממש צבת אחת צלמאוס אלא כדפרשינן ומיהו קשה דצעריוצין פרק מי שהוציאהו (דף ג.) ובפ"ב דקדושין (דף נא.) פריך מנא דינאז שנים בעשירי לרצה דלאמר כל שאינו צוה אחר זה אפי' צבת אחת אינו ומשמע דקשה ליה דהוה לן למימר דכיון דצוה אחר זה אין יח האחריו קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא זה ולא זה כמו מקדש אשה ואחמזה והיאך יכול להיות זה שח"ע דל קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי אפשר ללמס וממה נפשך עשירי מאליו קדוש וי"ל דמצמרא פריך היאך הוא (ה) הקדוש כיון^י דאינו קדוש אלא מתמת דיבורו:

אדאכלת כפנייתא בבבא תרגימנא. פירש צקונטרס בעוד^א שהייתה אוכל תמרים צבכל ומעדן את עממן טרחנו ליישבה וכן פירש רבינו שמואל צפ' בית כור (צ"ג דף קו:) וקשה דהוה ליה למנקט תמרים ככפנייתא הוא לשון גריעותא דלאמר בריש צכל מערצין (עירוצין דף כח:) דכפניות אין ניקחות צכסף מעשר אלא אומר דה"פ מוטב שהיה לך להיות אללי ולטרוח צלהכה ולפרשה משהייתה אוכל כפניות צבכל^ב: **עשו את שאינו זוכה כדוכה**. הא דלאמר צכוף כל הגט (גיטין דף ג.) גבי מלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהם ממלקס הא מני ר"י דלאמר עשו את שאינו זוכה כדוכה ארבי יוסי דהכא קאי דכולה חד טעמא הוא דהתם נמי חליפיו ציד כהן דהרי נתן לו המעות ולא קאי יא^ז דארבי יוסי צפ' שנים אוחזין (צ"מ דף יב.) גבי השוכר את הפועל ילקט צנו אחריו דמפרש התם טעמא דר' יוסי משום דעשו שאינו זוכה כדוכה דהתם טעמא אחרינא יא^ח משום תקנת עניים דמפטר^ה התם עניים גופיהו נוחא להו וכו' והשתא למאי יא^י דפריך לא קשה מידי צהא דפסיק שמואל כר' יוסי צההיא דשנים אוחזין וצגיטין לא צעי לאוקמי מתני' דהתם יא^י כר' יוסי אלא אמר"י לא מוקמינן לה כיחידאיה שמה דלא סבר לה כר' יוסי צגיטין: הכל

בבא א מיי" פ"ט מה' רוח הל"מ:
ג ב מיי" פ"ה מה' צטרות הל' א טו"ע יו"ד סי' שח סעי' א:

רבינו גרשום

סבר לה כר' יוסי. ואמתי לרבא לא ידיענן דתנא קמא סבר אי אפשר לצמצם והויין שתייהן רחוקות כדאמרן בתנור: ותיסברא. לתנא קמא אי אי אפשר לצמצם אפ כן לא סניא דלא הוייאי חדא קרובה: יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו. אם אני הקרובה תבא העגלה עלי ואם חברתי הקרובה תבא עליה: מאי הוי עלה. לרבנן אפשר או אי אפשר: אלא שי"מ אי אפשר לצמצם קסבר ומשום הכי יביאו אחא ויתנו כדאמרן: אמר ר' חייא משהיה דר' יוחנן משמנין דאמר ר' עקיבא היינו שיטמו איהו הוא הכחוש מן האחד ויטול הכהן הכחוש כבלד: א"ל ר' חייא לר' יוחנן. בשעה שלמד זה הלכה ממנו: והא אגן משמנין תגן. דמשמע שחלקי העלוי בשוה: כפנייתא. תמרים רעים: מסיפא. מדויקא דסיפא המוציא מחבירו ע"ה דאי ס"ד משמנין ביניהן לחלוק הכל בשוה בסיפא נמי ליפלגו בשוה: אלא מאי משמנין. שמן יהא ביניהן. כלומר דסבירא ליה לר' עקיבא דיד כהן על התחתונה דשמן כחוש והשומן שחבירו מוטב מזה הוא ביניהן ואמר לו ישראל אייתי ראיה דהאי בכור ושקול ואי לא לית לך תו מדיד: מי"ט דר' מאיר. דמחייב במתנות. ב) לר' עקיבא לא צריך למיבעי מי"ט מחייב משום דכיון דמצריך ליה דעייה ומסתאב חייב דינו שהיא חייב במתנות הואיל ואסתאב ליה אלא לר' מאיר דלא מצריך ליה ליסתאב אמאי מחייב במתנות הא אמתי יש לו דין בכור עליו: אמר ר' יוחנן הואיל וכהן בא עליו מב' צדדין כו'. ומהו רבנן כמאן דזוכה ביה וחשוב כמו שמכרו לישראל בכור במומי בשביל זה שזכה בו כהן לעצמו נמצא שחליפיו אהותו של ישראל הוא ביד כהן ומכר לו הכל הגוף והמתנות הילכך פוטר ר' יוסי: הכל מודים בספק בכור שאין חליפיו ביד כהן. כגון ספק זכר אוהו דאין כאן לכהן כלום: מהו דתימא חייב במתנות: מהו דתימא טעמא דר' יוסי. לאו משום חליפין אלא משום דאי מחייבת ליה במתנות סבר חולין

א) דכר' רבינו אלנו מוכן דהלא

לכאורה סתם מתני' דהוא ר"מ

ור"י שניהם אליבא דר"ע ור"ט

מלקטו ול"ה השני ירעה עד

שיסתאב ול"ס.